MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta ta' l-24 ta' Novembru, 2005

Rikors Numru. 53/2005

Carmelo BORĠ

vs

AVUKAT ĠENERALI TAR-REPUBBLIKA, Ministru Responsabbli mill-Ġustizzja u l-Intern, u Il-Prim Ministru

Il-Qorti:

Dan huwa provvediment mogħti fuq talba magħmula b'rikors imressaq mir-rikorrent Carmelo Borġ fil-15 ta' Novembru, 2005, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissrin, talab li (a) din il-Qorti tissospendi ż-żmien li hija kienet tat lill-partijiet waqt is-smigħ tal-10 ta' Novembru, 2005, biex iressqu s-sottomissjonijiet tagħhom dwar il-każ fil-mertu; (b) għall-finijiet tal-artikolu 234 tat-Trattat tal-Komunita' Ewropeja (aktar 'il quddiem imsejjaħ it-"TEU"), l-Qorti tressaq "riferenza preliminari" lill-Qorti tal-Ġustizzja tal-

Komunitajiet Ewropej (aktar ’il quddiem imsejħa “il-Qorti Ewropeja”) dwar l-episodju mqanqal minnu dwar “punt ta’ dritt komunitarju”; u għalhekk, (ċ) li tissospendi s-smigħ tal-kawża sakemm il-każ ikun riferut u mistħarreġ minn dik il-Qorti;

Illi r-rikorrent jibni t-talba tiegħu billi jgħid li l-ilment kostituzzjonali tiegħu (kif imressaq fir-Rikors promotur) jissejjes fuq il-fatt li l-Avviż Legali 320 tal-2004 ħalla barra xi dispożizzjonijiet[1] tal-*Framework Decision on the European Arrest Warrant and the Surrender Procedures between Member States* adottata mill-Kunsill tal-Unjoni Ewropeja fit-13 ta’ Ġunju tal-2002[2]. Huwa jgħid li t-tħollija barra fil-liġi tagħna ta’ dawk id-dispożizzjonijiet twassal għall-ksur ta’ d-drittijiet fondamentali tiegħu għall-ħelsien mill-arrest arbitrarju, dak dwar deportazzjoni, u kif ukoll dak għal smigħ xieraq. Ir-rikorrent iżid jgħid li dan il-fatt joħloq nuqqas ta’ implimentazzjoni xierqa tal-imsemmija “*Framework Decision*” min-naħa tal-Istat Malti, u għalhekk hija l-Qorti Ewropeja li trid tiddeċiedi din il-kwestjoni;

Illi fit-Tweġiba mressqa minnhom fis-17 ta’ Novembru, 2005, l-intimati qalu li din il-Qorti m’għandhiex taċċetta li tressaq ir-riferenza lill-Qorti Ewropeja fuq il-kwestjoni tar-rikorrent kif minnu formulata. Isejsu l-pożizzjoni tagħhom fuq żewġ raġunijiet. Fl-ewwel lok, huma jgħidu li l-Qorti Ewropeja m’għandha l-ebda setgħa li tiddeċiedi dwar l-imġiba ta’ Stat Imsieħeb, iżda biss li tfisser u tiddeċiedi dwar is-siwi ta’ att (leġislattiv) komunitarju. Jisħqu li t-talba tar-rikorrent m’hijiex dwar l-interpretazzjoni ta’ att komunitarju, iżda dwar aġir (jew aħjar, omissjoni) ta’ Stat Imsieħeb. Iqisu li dan ma jaqax fil-paramteri tal-artikolu 234 tat-Trattat. Fit-tieni lok, huma jgħidu li r-riferenza minn Qorti domestika lill-Qorti Ewropeja taħt l-imsemmi artikolu hija fakultativa u maħsuba biss fil-każ li hija tqis li s-soluzzjoni tal-kwestjoni mqanqla hija meħtieġa biex hi tkun tista’ tagħti s-sentenza fil-mertu tal-kawża li jkollha quddiemha. Iqisu l-artikolu 4 tal-“*Framework Decision*” bħala *acte clair* li ma teħtieġ l-ebda interpretazzjoni jew kjarifika. Huma jqisu li, ladarba l-artikolu 4.7 tal-

[1] Jagħmel riferenza għall-artikolu 4.7 tal-*Framework Decision*
[2] Rif. 2002/F584/JHA (OJ L 190 tat-18.7.2002)

"*Framework Decision*" jitkellem dwar "*grounds for optional non-execution*", ma jista' bl-ebda mod jingħad li l-għażla tal-Istat Malti li ma jdaħħalx dik id-dispożizzjoni fl-Avviż Legali 320 tal-2004 kienet xi waħda ċensurabbli jew li dwarha jista' jiġi kundannat talli ma implimentax l-istess *Decision*;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet dwar it-talbiet magħmulin fir-rikors;

Rat l-atti tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tas-17 ta' Novembru, 2005, li bih ħalliet il-kawża għal-lum biex tingħata deċiżjoni dwar jekk hija għandhiex tagħmel riferenza lill-Qorti Ewropeja u tagħti l-provvedimenti l-oħra konnessi;

Ikkunsidrat:

Illi l-Qorti hija marbuta li tqis episodju mqanqal minn xi parti f'kawża li jkollha quddiemha dwar kwestjoni ta' dritt komunitarju. Fis-sewwa, jingħad li l-Qorti għandha, minn rajha, tqis kwestjoni bħal dik ukoll jekk l-ebda parti ma tqajjem il-punt. Dan joħroġ mill-fatt li b'seħħ mill-1 ta' Mejju, 2004, it-Trattat ta' Adeżjoni u l-atti komunitarji li għalihom jirreferi jagħmlu parti mil-liġi domestika tagħna[3], u r-rimedji u l-proċeduri li jipprovdi dwarhom it-Trattat u li l-istess Trattat jistabilixxi li għandhom effett legali bla ebda ħtieġa oħra ta' għemil tal-liġi, iridu jkunu magħrufa, inforzati u mħarsa f'Malta[4]. Dan l-għarfien, tifsir, effett, infurzar u tħaris għandu jitqies bħala punt ta' dritt li jiġi determinat jew b'riferenza lill-Qorti Ewropeja, jew billi l-Qorti Maltija domestika timxi ma' prinċipji stabiliti minn dik il-Qorti fid-deċiżjonijiet tagħha[5];

Illi l-artikolu 234 tat-Trattat irid li Qorti domestika ta' Stat Imsieħeb, u li ma tkunx qorti li mid-deċiżjonijiet tagħha ma jistax isir appell, għandha tqis jekk tirriferix jew le lill-Qorti

[3] Art. 3(1) tal-Kap 460
[4] Art. 4(1) tal-Kap 460
[5] Art. 5(1) tal-Kap 460

Ewropeja għal deċiżjoni preliminari ("*preliminary ruling*") kwestjoni dwar (a) l-interpretazzjoni tat-TEU; (b) is-siwi u t-tifsir ta' atti tal-istituzzjonijiet komunitarji u tal-Bank Ċentrali Ewropew; u (ċ) it-tifsir ta' statuti ta' korpi mwaqqfa b'att tal-Kunsill, fejn tali statuti jipprovdu għal dan;

Illi, fil-każ tal-lum, ir-rikorrent jgħid li qiegħed isejjes it-talba tiegħu fuq it-tieni għamla ta' każ li jista' jiġi riferit lill-Qorti Ewropeja;

Illi minħabba li din il-Qorti hija waħda li mid-deċiżjonijiet tagħha jista' jsir appell, jiġi li hija għandha diskrezzjoni biex tqis jekk għandhiex tirreferi kwestjoni taħt l-artikolu 234 lill-Qorti Ewropeja. Il-jedd ta' riferenza bħal din huwa jedd tal-Qorti domestika u mhux jedd tal-partijiet fil-kawża quddiem Qorti bħal dik[6];

Illi minħabba li d-deċiżjoni preliminari tal-Qorti Ewropeja fuq riferenza ta' kwestjoni li ssirilha minn Qorti domestika ta' Stat Imsieħeb trid tkun mogħtija qabel ma l-Qorti domestika tkun qatgħet il-każ li jitressaq quddiemha, jidher xieraq li jingħad li din il-proċedura għandha minn digriet interlokutorju, maħsub biex jirregola l-eżitu tal-kawża fil-mertu[7]

Illi huwa meħtieġ li jingħad li, fil-funzjoni tagħha li tfisser it-Trattat f'riferenza magħmula lilha skond l-artikolu 234 tiegħu, il-Qorti Ewropeja ma tiġġudikax is-siwi ta' liġi domestika. Ukoll jekk, bl-interpretazzjoni li hija tagħti għal xi dispożizzjoni tat-Trattat, joħroġ li xi dispożizzjoni ta' liġi domestika ma tkunx kompatibbli mad-Dritt Ewropew, dik il-Qorti ma tkunx qegħda tindaħal dwar jew tgħaddi ġudizzju fuq is-siwi tal-liġi domestika[8]. Iżda hija l-Qorti Ewropeja waħedha li għandha s-setgħa li tiddeċiedi li xi regola jew norma ta' dritt komunitarju hija nulla[9];

---

[6] Ara ECJ fil-kawża ***Srl CILFIT & Lanificio di Gavardo SpA vs Ministero della Salute*** (1982) (Każ. 283/81)

[7] Brown & Kennedy The Court of Justice of the European Communities (5^{es} Ediz., 2000), paġ. 206

[8] Ara, per eżempju, ECJ fil-kawża ***Ministero delle Finanze vs IN. CO. GE '90 Srl*** (1998) (Każijiet C-10 u 22/97)

[9] Ara ECJ fil-kawża ***Firma Foto-Frost vs Hauptzollamt Lubeck-Ost*** (1987) (Każ 314/85)

Illi meta tintalab li ssir riferenza taħt l-artikolu 234 (1)(b), dwar it-tifsira ta' xi att komunitarju, din tkun tista' ssir minkejja li dak l-att ma jkollux effett dirett fis-sistema ġuridiku tal-Istat Imsieħeb[10] u imqar jekk l-att ikun fis-sura ta' rakkomandazzjoni[11]. Iżda biex riferenza bħal din tkun tgħodd, trid tkun teħtieġ deċiżjoni mill-Qorti Ewropeja dwar interpretazzjoni ta' xi att komunitarju fuq aspett li dwaru hija ma tkunx tat diġa' xi deċiżjoni[12]. Il-Qorti domestika għandha u hija mħeġġa li toqgħod fuq il-preċedenti tal-Qorti Ewropeja dwar xi punt jew qasam li dwaru diġa' jkunu ngħataw deċiżjonijiet minn dik il-Qorti;

Illi tajjeb jingħad (għaliex dan il-punt tqajjem fit-trattazzjoni tar-rikors mill-avukati tal-partijiet), li l-proċedura tar-riferenza hija miftuħa wkoll għal oqsma li fil-bidu ma kienx maħsub li l-artikolu 234 (qabel l-artikolu 177) kien japplika għalihom. Kemm hu hekk, bis-saħħa tal-bidliet li ddaħħlu bit-Trattati ta' Maastricht u ta' Amsterdam, inħolqot fi ħdan il-Qorti Ewropeja "*a new jurisdiction to make preliminary rulings in relation to matters still falling under the Third Pillar (Justice and Home Affairs) of the Maastricht Treaty. The Third Pillar however has now been reduced to include only provisions on police and criminal judicial co-operation.* ***References under this truncated Third Pillar may be made to the Court of Justice on the validity and interpretation of framework decisions and decisions on the interpretation of measures implementing conventions***"[13];

Illi madankollu, taħt l-imsemmi artikolu, Qorti nazzjonali għandha l-jedd li tagħżel li ma tressaqx riferenza lill-Qorti Ewropeja fejn il-kwestjoni tat-tifsir tal-att komunitarju ma tkunx rilevanti fis-sens lit-tweġiba għall-mistoqsija, tkun xi tkun, ma jkollha l-ebda effett fuq is-sentenza aħħarija. Daqstant ieħor hija l-Qorti domestika li għandha s-setgħa waħdanija li tiddeċiedi jekk deċiżjoni preliminari tal-Qorti Ewropeja hijiex meħtieġa qabel ma tista' tingħata s-

[10] Kapteyn & VerLoren van Themaat Introduction to the Law of the European Communities (3[et] Ediz, 1998) paġ. 500
[11] Ara ECJ fil-kawża ***Salvatore Grimaldi vs Fonds des Maladies Professionelles*** (1989) (Każ 322/88)
[12] Ara ECJ fil-kawża ***Van Gend en Loos (NV Algemene Transporten Expeditie Onderneming) vs Nederlandse Administratie der Belastingen*** (1963) (Każ 26/62)
[13] Brown & Kennedy *op. cit.*,paġ. 208

sentenza fil-mertu[14]. Lanqas ma huwa meħtieġ li r-riferenza tkun waħda deċiżiva fuq il-mertu tal-każ, iżda biss fuq il-kwestjoni mqanqla ta' dritt komunitarju;

Illi wieħed jagħmel sewwa li jagħraf li l-artikolu 234 tat-Trattat ma jgħidx li r-riferenza hija obbligatorja, iżda li d-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti Ewropeja bis-saħħa tar-riferenza hija meħtieġa għall-għoti tas-sentenza li tiddetermina l-mertu tal-każ[15]. Fejn il-mistoqsijiet tar-riferenza ma jkunux rilevanti jew meħtieġa għas-soluzzjoni fil-mertu tal-każ li jkun quddiem il-Qorti domestika, il-Qorti Ewropeja hija magħrufa li irroftat li twettaq is-setgħat tagħha taħt l-artikolu 234[16];

Illi taħt l-artikolu 234(1)(b) s-setgħa tal-Qorti Ewropeja dwar riferenza li ssirilha hija dwar is-siwi jew l-interpretazzjoni ta' xi att komunitarju. Wieħed m'għandux iħawwad l-interpretazzjoni mal-applikazzjoni ta' att bħal dak. Il-Qorti Ewropeja tieqaf fl-istadju tal-interpretazzjoni ta' att komunitarju bla ma torbtu maċ-ċirkostanzi tal-każ partikolari li dwaru ssir ir-riferenza. Dan isir biex it-tifsira li tkun ingħatat tkun tista' tiġi applikata (mill-Qrati domestiċi) kull fejn u f'kull każ li l-kwestjoni tqum quddiemhom. Dan ifisser ukoll li l-applikazzjoni ta' dik it-tifsira tkun imħollija għall-Qorti domestika[17]. Għalhekk, fejn il-kwestjoni tkun tirreferi għall-applikazzjoni ta' norma komunitarja fi ħdan liġi domestika u mhux għat-tifsir tagħha, jkun għal xejn li l-Qorti Ewropeja tintalab tagħti deċiżjoni preliminari;

Illi mill-istħarriġ li laħqet għamlet din il-Qorti, ma jirriżultax li sal-lum il-Qorti Ewropeja ntalbet tagħti xi tifsira tal-"*Framework Decision*" jew dwar il-*Warrant* tal-Arrest Ewropew;

Illi dawn huma, fil-qosor, il-prinċipji ġenerali li fuqhom din il-Qorti sejra timxi biex tqis it-talbiet tar-rikorrent;

Illi l-Qorti, filwaqt li tibqa' żżomm quddiem għajnejha t-termini u l-parametri tar-Rikors promotur, tqis li d-

[14] Ara ECJ fil-kawża ***Costa vs ENEL*** (1964) (Każ 6/64)
[15] Ara C of A **1974** fil-kawża ***H.P. Bulmer Ltd. vs J. Bollinger SA***
[16] Ara ECJ fil-kawża ***Wienand Meilicke vs ADV/ORGA F.A. Meyer AG*** (1992) (Każ 83/91)
[17] Craig & De Burca EU Law: Text, Cases & Materials (3et Ediz, 2003) paġ. 472

determinazzjoni ta’ din il-kwestjoni għandha ssir mingħajr ma tidħol fil-qofol tal-imsemmija termini. Għalhekk, xejn li sejjer jingħad f’din id-deċiżjoni ma għandu jitqies li b’xi mod din il-Qorti qegħda tiddelibera u tiddeċiedi dwar il-kwestjoni fil-mertu tal-każ li tressaq quddiemha. Dan hija għamlitu ċar ukoll lill-avukati tal-partijiet waqt it-trattazzjoni tar-rikors interlokutorju preżenti, u seħqet magħhom li, f’dan l-istadju tal-kawża, huma ma għandhomx jittrattaw dwar il-mertu tar-Rikors promotur;

Illi, magħmula din il-kjarifika, il-Qorti tgħid li ma taqbel xejn mal-argument tal-intimati li l-artikolu 4.7 tal-“*Framework Decision*” jagħti lill-Istat Malti l-fakulta’ li jagħżel li jdaħħal id-dispożizzjonijiet tiegħu fil-leġislazzjoni domestika. Huwa ċar li d-diskrezzjoni maħsuba fl-imsemmi artikolu hija diskrezzjoni mogħtija lill-awtorita’ **ġudizzjarja** esekutanti (“*executing judicial authority*”) fil-każ li titressaq quddiemha talba biex tikkonvalida u tordna l-esekuzzjoni tal-arrest. L-Istat Malti ma jista’ bl-ebda mod jitqies bħala awtorita’ ġudizzjarja esekutanti: din hija funzjoni esklussiva tal-Qrati Maltin. Minbarra dan, id-diskrezzjoni tapplika u tkun tista’ titwettaq biss minn Qorti domestika jekk kemm-il darba dik id-dispożizzjoni tkun iddaħħlet fil-liġi domestika. L-għażla tal-Istat Malti li jħalli barra dik id-dispożizzjoni milli tiddaħħal fl-Avviż Legali relattiv ma kinitx determinata mill-fatt li dik id-dispożizzjoni tagħti diskrezzjoni lil Qorti domestika li tqis jekk għandhiex tordna l-arrest jew le;

Illi, wara li l-Qorti ħasbet fit-tul dwar il-qagħda li toħroġ mill-fatti proċesswali li għandha quddiemha, hija waslet għall-fehma li m’għandhiex tressaq b’riferenza l-kwestjoni mqanqla mir-rikorrent għall-attenzjoni tal-Qorti Ewropeja;

Illi l-ewwel konsiderazzjoni hija l-fatt li mkien fir-Rikors promotur ma saret talba biex jiġi dikjarat li l-Avviż Legali 320 tal-2004 huwa null u lanqas ma ntalab it-tħassir tiegħu. Ir-Rikors jintiseġ fuq il-fatt li, bil-liġi domestika kif inhi, qegħdin jew sejrin jinkisru l-jedd fondamentali tar-rikorrent dwar deportazzjoni, il-jedd ta’ ħelsien minn żamma jew arrest arbitrarju jew illegali u l-jedd tiegħu għal smigħ xieraq. Ir-riferenza lill-Qorti Ewropeja fit-termini li

jixtieqha r-rikorrent ma tista' bl-ebda mod tagħti dawl jew soluzzjoni għal dan l-istat ta' fatt. Kif ingħad, il-Qorti Ewropeja ma tistax tippronunċja ruħha dwar liġi domestika ta' Stat Imsieħeb, u l-qofol tar-rikors huwa sewwasew din il-liġi domestika;

Illi, fit-tieni lok, fl-ebda waqt ma ssemma jew ingħad li hemm xi nuqqas ta' qbil jew kwestjoni ta' interpretazzjoni tal-"*Framework Decision*" fiha nfisha. Id-diffikulta' waħdanija hi jekk l-Istat Malti messux inkorporaha fil-liġi domestika kollha kif inhi jew setax jagħżel minnha kif irid u jdaħħal fl-ordinament ġuridiku Malti biċċiet minnha. Dan allura jwassal biex wieħed jgħid li m'hemmx lanqas kwestjoni ta' interpretazzjoni jew siwi tal-imsemmija "*Framework Decision*". Jista' jagħti l-każ li l-kwestjoni maħluqa b'dan ir-rikors tifforma l-bażi ta' għamla oħra ta' proċedura quddiem il-Qorti Ewropeja skond it-TEU, iżda mhux ta' riferenza għal deċiżjoni preliminari;

Illi, fit-tielet lok, il-Qorti tqis li d-deċiżjoni tal-Qorti Ewropeja fuq riferenza tal-kwestjoni fit-termini mitluba mir-rikorrent m'hijiex meħtieġa biex din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi l-każ kostituzzjonali u konvenzjonali mressaq minnu. Jekk din il-Qorti sejra tiddeċiedi li l-jeddijiet kostituzzjonali jew konvenzjonali tar-rikorrent huma jew sejrin jinkisru, dan sejra tagħmlu fuq il-fatti li seħħew diġa' fit-tmexxija proċedurali minn mindu nħareġ kontrih l-*Warrant* tal-Arrest Ewropew, u fuq il-liġi kif inhi. Bl-ebda mod ma qegħda tintalab jew għandha għalfejn tidħol f'tifsira tal-att leġislattiv komunitarju jew fil-kwestjoni tas-siwi tiegħu fis-sistema ġuridiku Malti;

Illi, fir-raba' lok, il-kwestjoni mqajma fir-rikors ma jidhirx li hija waħda ta' interpretazzjoni ta' miżura li tapplika norma ta' dritt komunitarju. Ix-xilja ewlenija tar-rikorrent hija, għall-kuntrarju, n-nuqqas (volut) min-naħa tal-intimati li japplikaw miżura maħsuba f'norma komunitarja;

Illi, fl-aħħarnett u b'riferenza għall-ewwel talba tar-rikorrent, il-Qorti tinnota li ż-żewġ naħat diġa' ressqu n-Noti ta' Sottomissjonijiet tagħhom dwar il-mertu tal-kawża. Dan għamluh skond id-degriet mogħti minnha fis-smigħ

tal-10 ta' Novembru, 2005, u qabel il-jum li fih kellha tinstema' t-trattazzjoni ta' dan ir-rikors. Għalhekk, il-mertu tal-ewwel talba huwa eżawrit, bla ebda ħsara li l-partijiet jagħmlu s-sottomissjonijiet oħra li jidhrilhom xierqa u meħtieġa dwar il-mertu tal-kawża;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi dwar ir-rikors ta' Carmelo Borġ billi:

Tastjeni milli tipprovdi dwar l-ewwel talba u dan billi l-partijiet diġa' ressqu s-sottomissjonijiet tagħhom b'Noti fil-ħin u fiż-żmien mogħti lilhom;

Tiċħad it-tieni talba talba u tiddikjara li ma jeżistux il-kundizzjonijiet maħsuba mill-artikolu 234 tat-Trattat tal-Komunita' Ewropeja biex din il-Qorti tressaq "riferenza preliminari" quddiem il-Qorti Ewropeja dwar l-episodju mqanqal minnu; u

Tiċħad it-tielet talba tar-rikorrent biex din il-Qorti tieqaf milli tkompli tisma' l-kawża.

Moqrija

< Sentenza In Parte >

-------------------------------TMIEM-------------------------------